

Mattilsynet

DERES REF.: [SAKSNUMMER]

VÅR REF.: 20/15636-4

OSLO, 07.01.2021

Statusrapport for høypatogen aviær influensa (HPAI) i Norge med anbefalinger per 7.1.2021

Sammendrag:

Veterinærinstituttet har gjennom passiv overvåking og mistanker undersøkt om lag 200 prøver for HPAI fra november 2020 og fram til nå. I tillegg er det undersøkt 492 prøver fra jakt og fuglemerking i overvåking- og kontrollprogrammet (OK-programmet) for villfugl høsten 2020.

Per 7.1.2021 er det totalt påvist 14 tilfeller av HPAI i Norge, hvorav fire påvisninger stammer fra prøver tatt ut i OK-programmet i midten av november, fire påvisninger stammer fra Nærbo fuglepark og de resterende påvisningene er fra passiv overvåking av døde, ville fugler i fylkene Rogaland, Vestland og Agder.

Fra utbruddet i Europa ser trenden ut til å være at antall daglige påvisninger av HPAI går ned. Hvorvidt julehøytiden med begrenset postgang og analysekapasitet har bidratt til færre prøver og påvisninger er foreløpig for tidlig å si noe om. Andelen påvisninger av HPAI i fjørfehold, av totalt antall påvisninger, ser ut til å øke. I flere land, som Polen og Frankrike, har HPAI hovedsakelig blitt påvist i fjørfehold (80% av påvisningene). Dette kan ha flere årsaker og kan blant annet indikere at viruset sirkulerer i villfuglpopulasjonen uten å medføre en unormal høy dødelighet, men forårsaker smitte til fjørfebesetninger. I Sverige er det hittil i utbruddet påvist HPAI i to store kommersielle fjørfeanlegg med gode smittevernsrutiner, men bare sju påvisninger hos ville fugler. Siste påvisning ble gjort 3.1.2021 i en besetning med foreldredyr for slaktekylling i Blentarp i Skåne.

Fra påvisningene av HPAI i Norge gjennom prøver fra døde og syke fugler, men også fra tilsynelatende friske fugler fra jakt vet vi at smitten finnes i villfuglpopulasjonen i Sør-Vest-Norge. Antall prøver fra andre deler av landet som Østlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag er for lite til å kunne utelukke at det også er smitte der.

Rapport fra Norsk Institutt for naturforskning (NINA) viser at trekk av måker og gress nordover over Skagerak og Nordsjøen kan skje i løpet av hele vintersesongen, og således kan smitte av HPAI fortsatt introduseres til Norge.

Kort oppsummert er det en situasjon i flere europeiske land med flere påvisninger av HPAI i fjørfehold, men med liten dødelighet i villfuglbestanden. Det er påvist smitte i den norske

villfuglbestanden, men det er begrenset kunnskap om utbredelsen i Norge, og ny introduksjon av smitte kan fortsatt skje.

Veterinærinstituttet anbefaler ut fra dette å videreføre portforbudet i området fra og med Trøndelag og sørover inntil videre, for å beskytte fugler holdt i fangenskap og fjørfe. For å prøve å begrense at smitten introduseres til nye geografiske områdene anbefaler vi videre å videreføre jaktforbudet fra høsten 2020, slik at ville fugler forstyrres i minst mulig grad.

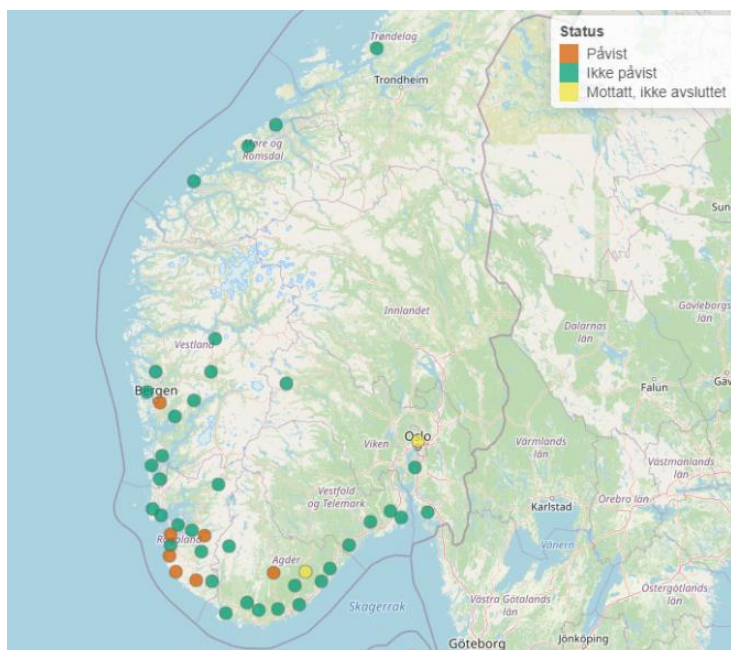
Statusrapport for HPAI i Norge per 7.1.2021

Veterinærinstituttet påviste 27. november 2020 høypatogent fugleinflusnavirus H5N8 på en kortnebbgås (*Anser brachyrhynchus*) funnet i Sandnes kommune i Rogaland. Dette var første gang det er påvist høypatogent fugleinflusnavirus (HPAI) i Norge. I etterkant har det kommet til fem nye påvisninger fra døde villfugler i fylkene Rogaland, Vestland og Agder i tillegg til påvisninger av HPAI fra en kalkun og tre høns i Nærbø fuglepark i desember 2020.

Fire prøver fra OK-programmet for villfugl tatt ut fra jakt på brunnakke i Rogaland 14. og 15.11 2020 har i etterkant blitt analysert for HPAI og kommet ut med positiv diagnose. Det første tilfellet av HPAI i Norge skriver seg derfor fra Rogaland fra midten av november 2020.

HPAI er per 7.1.2020 påvist hos følgende arter villfugler i Norge: kortnebbgås, brunnakke, hvitkinngås, svartbak og gråmåke.

I tillegg til de påviste tilfellene av HPAI H5N8 er det dessuten påvist H5N8 hos ytterligere fire villfugler, men det har ikke lyktes å sekvensere kløvingssetet for å bestemme patogenitet for disse. Dette gjelder to brunnakker som ble skutt under jakt på Jæren i midten av november, en svartbak som ble funnet død i Eigersund tidlig i desember og en sangsvane som døde etter at den ble behandla med antibiotika for luftveissymptomer i Froland like før jul.

Figur: Kartet viser kommuner i Norge hvor det er tatt ut prøver fra syke/døde fugler og påvist eller ikke påvist HPAI. (Kilde: Veterinærinstituttet).

Tabell over påvisninger av HPAI i Norge.

(oransje innramming er påvisninger fra prøver tatt ut i OK-programmet for villfugl fra midten av november 2020 og gul innramming er påvisninger fra Nærbø fuglepark)

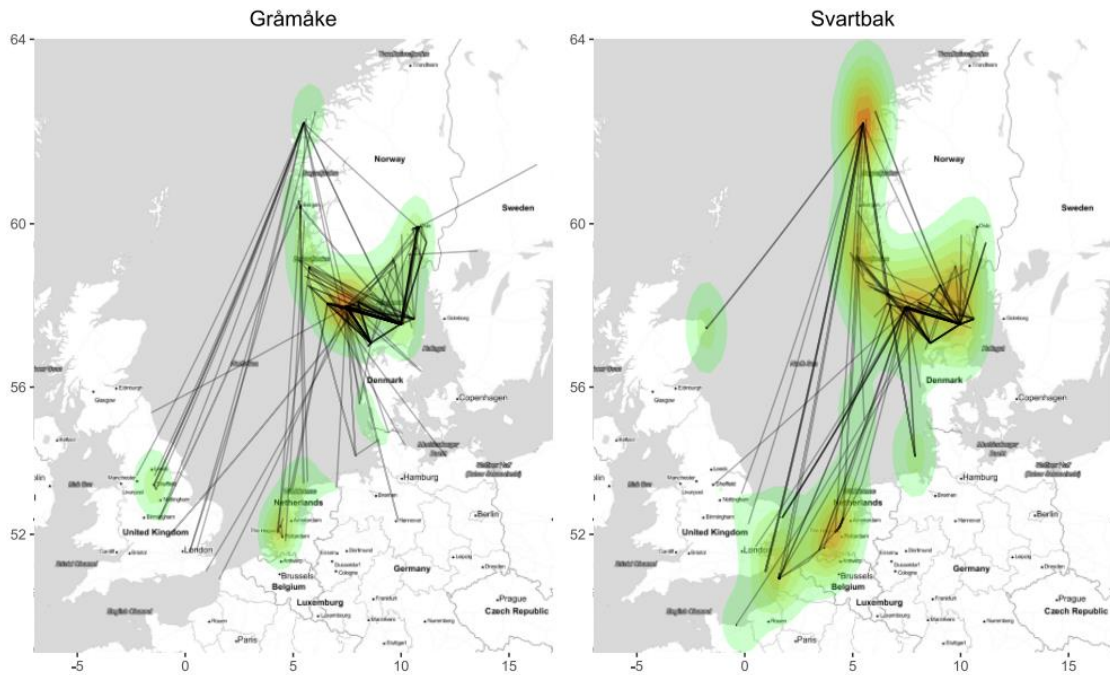
Uttatt dato	Hensikt	Lokalitet	Art	Konklusjon skjennelse	Konklusjonsanalytt
14.11.20	Overvåking	Klepp	Brunnakke	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
15.11.20	Overvåking	Klepp	Brunnakke	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
14.11.20	Overvåking	Klepp	Brunnakke	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
14.11.20	Overvåking	Klepp	Brunnakke	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
28.11.20	Overvåking	Klepp	Kortnebbgås	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
30.11.20	Overvåking	Bergen	Måkefugler	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
30.11.20	Mistanke	Hå	Kalkun	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
02.12.20	Mistanke	Hå	Høns	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
02.12.20	Mistanke	Hå	Høns	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
02.12.20	Mistanke	Hå	Høns	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
03.12.20	Overvåking	Randaberg	Brunnakke	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
10.12.20	Overvåking	Eigersund	Gråmåke	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
17.12.20	Overvåking	Evje og Hornnes	Hvitkinngås	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent
24.11.20	Mistanke	Sandnes	Kortnebbgås	Påvist	influenza A(H5) virus, høypatogent

Kilde: Veterinærinstituttet

Bevegelser av måker og gjess over Skagerak/Nordsjøen

Veterinærinstituttet hadde i desember 2020 god kontakt med Norsk Institutt for naturforskning (NINA) blant annet for å få oversikt over bestanden av gjess i Rogaland og informasjon om hvor de kom fra. Det ble også spurt om omfanget av bevegelser av måker og gjess over Skagerak fra Kontinental-Europa til Norge fra september til februar, for å bedre kunne vurdere risikoen for introduksjon av HPAI fra trekk av fugler nordover til Norge på denne tiden av året. Resultatet ble en NINA Rapport 1935 «Fuglebevegelser til Norge med risiko for innføring av influensa, med fokus på måker og gjess». <https://hdl.handle.net/11250/2721082>

Rapporten baserer seg i stor grad på ringmerking- og observasjonsdata fra Nord-Europa og viser at det er vesentlig bevegelse av måker frem og tilbake over Skagerak/Nordsjøen også på vintersesongen. 0,5% av gråmåkene og hele 5% av svartbakene som oppholder seg langs kysten av Sør-Norge har tidligere i samme vinter vært i land sør for Norge. Antall bevegelser til og fra Norge varierer fra år til år og er knyttet til mattilgang og værforhold.

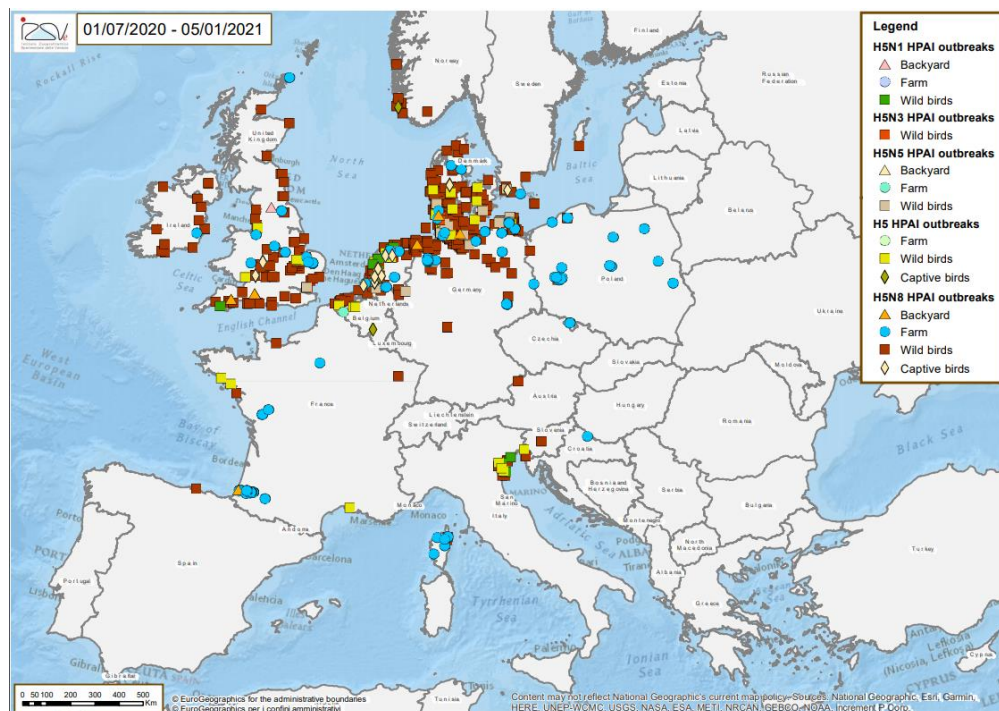

Figur 3. Funnmønsteret til individer av gråmåke (N: 162 bevegelser til Norge, 2080 funn totalt) og svartbak (N: 95 bevegelser til Norge, 945 funn totalt) som er kjent å gjøre bevegelser til Norge i perioden **september-februar**. Fargen går fra grønn (relativt lav andel funn) til rød (relativt høy andel funn), og er normalisert i forhold til totalt antall avlesninger på hver lokalitet. Hver enkel sort linje viser bevegelsene til ett enkelt individ én enkelt høst.

Når det gjelder tilsvarende bevegelser av gjess, har manglende tilgang til nok datamateriale gjort det vanskelig for NINA å kvantifisere hvor hyppig slike bevegelser er. For artene kortnebbgås, grågås og tundragås er det observert trekk nordover fra overvintringsstedene i Nederland, Tyskland og Danmark i løpet av vintersesongen, hovedsakelig til Jæren og Lista. Slike trekk kan forekomme i hele vintersesongen. Det er for gjessene som for måkene store variasjoner fra år til år når det gjelder hvor mange gjess som oppholder seg i Norge på vinteren. Spesielt i milde vintre ser det ut til å komme flere individer.

Observasjonene av disse trekkene underbygges av Jesper Madsen ved Aarhus Universitet som leder et arbeid med halsmerking og GPS-loggere på kortnebbgås fra Svalbard. Han meddeler at de også har observert at GPS-merket gås i milde senhøster og vintre kan trekke fra Jylland til sørvest-Norge.

Oversiktskart og tabeller for HPAI i Europa per 5.1.2021/4.1.2021

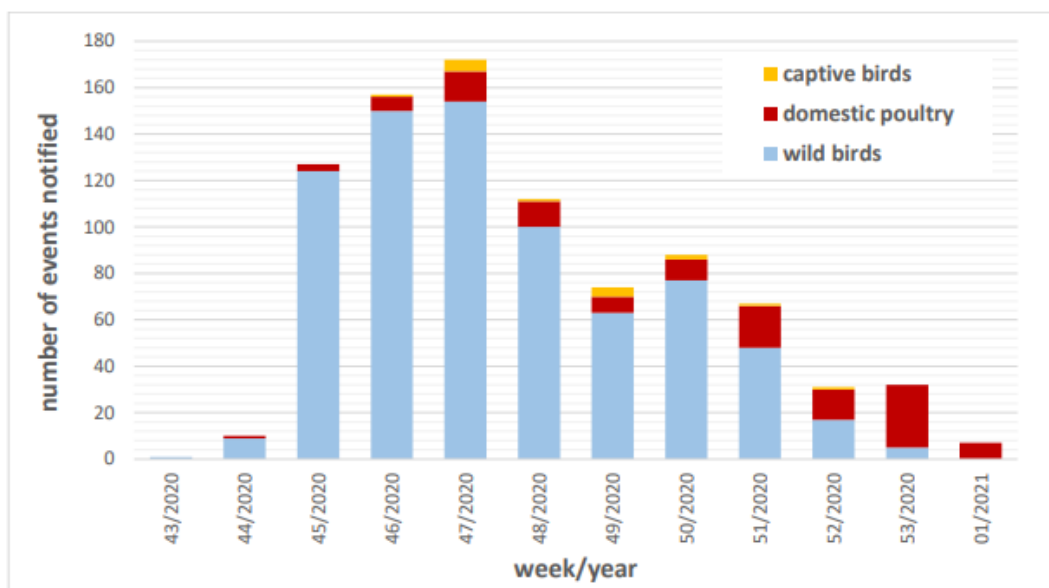
Figur: Kart over påvisninger av HPAI i Europa fra 1.7.2020 - 5.1.2021 (Kilde: Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSV))

Tabell over antall påvisninger av HPAI i ulike europeiske land, fordelt på de ulike kategoriene; villfugl, fugler holdt i fangenskap og fjørfe.

Kilde: Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSV)).

Country	Affected poultry category			Total
	Wild birds*	Domestic poultry	Captive birds	
GERMANY	453	27		480
UNITED KINGDOM	93	15	2	110
DENMARK	76	2	1	79
NETHERLANDS	50	9	9	68
FRANCE	9	35		44
POLAND	4	19		23
BELGIUM	15	1	1	17
IRELAND	16	1		17
ITALY	15			15
SWEDEN	7	1	1	9
NORWAY	8		1	9
SLOVENIA	5			5
SPAIN	1			1
CROATIA		1		1
Total	752	111	15	878

* for wild birds the number of positive events notified through ADNS does not always correspond to the number of carcasses found positive. For the exact number of birds/species and subtype, identified, please refer to the table summarizing positivities to HPAI virus for wild birds for each country

Diagrammet viser antall ukentlige påvisninger av HPAI i Europa for kategoriene; fugler holdt i fangenskap, fjørfe og ville fugler. Kilde: Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Venezie (IZSV)).

Anbefalinger:

Veterinærinstituttet anbefaler 7.1.2021:

Å opprettholde portforbudet for utegående fjørfe og hobbyfugler fra og med Trøndelag og sørover

Portforbud er et av de viktigste virkemidlene for å beskytte fjørfe og fugler i fangenskap mot HPAI. Eiere av fugler i fangenskap og fjørfe må legge til rette for at dyrevelferden blir ivaretatt når det blir nødvendig å ta i bruk dette virkemidlet.

På bakgrunn av den store andelen fjørfe på Østlandet og i Trøndelag, samt for lite prøvegrunnlag derfra for å si noe om smittestatus, mener vi det er fornuftig å opprettholde høyriskosonen geografiske utbredelse inntil videre. Rapport fra NINA viser også til at fugletrekk nordover over Skagerak og Nordsjøen kan skje i løpet av hele vintersesongen og således kan smitte fortsatt introduseres til Norge.

Å opprettholde jaktforbudet som ble innført høsten 2020

For å prøve å begrense at smitten introduseres til nye geografiske områder anbefales at ville fugler skal forstyrres i minst mulig grad.

Fortsatt skjerpet overvåking av døde villevende ender, gjess, svaner, vadefugler, måker og rovfugl, spesielt i høyriskosonen.

Det skal tas virusvaber av luftrør og kloakk som sendes til Veterinærinstituttet i Oslo for PCR-undersøkelse. Kloakksvaberen må ha synlige mengder med avføring og helst være fuktig. Fugler som det skal tas prøver av, bør ikke ha vært døde i mer enn et par dager. De bør se intakte ut, med hel fjærdrakt. Veterinærinstituttet ønsker gjerne bilder av fuglene som det blir tatt ut prøve fra, for å kunne registrere riktig art. Ved funn av kadaver som er inntørket eller har mye mark, er det ingen hensikt i å ta ut prøver.

Fjerne døde villfugl

For å senke smittepresset i miljøet, er det vesentlig å fjerne døde fugler etter prøvetaking og dermed hindre at kadaver blir spist på av andre dyr og fugler og forårsaker ny smitte.

Veterinærinstituttet anbefaler at fuglene samles inn fortløpende etter prøvetaking og lagres sikkert fram til henting og destruksjon. Kadavrene bør hentes på slutten av innsamlingsruten og kjøres direkte til forbrenning/destruksjon.

Økt fokus på smittevern og lavere terskel for å undersøke for fugleinfluensa ved økt dødelighet og nedsatt produksjon og fôr- og vannopptak i fjørfebesetninger.

Erfaringer fra fugleinfluensautbrudd nå og tidligere viser at påvisning av fugleinfluensa hos ville fugler ofte etterfølges av tilsvarende påvisninger i kommersielt fjørfe. Fra enkelte land i Europa rapporteres det om påvisninger i fjørfehold uten tilsvarende antall påvisninger hos ville fugler. Den kalde årstiden gjør dessuten at influensaviruset overlever lengre i miljøet.

Det er spesielt viktig å påpeke viktigheten av økt fokus på smittevern både ovenfor fjørfeprodusenter og hobbyfjorhold.

Direkte kontakt med smittede fugler, eller kontakt med avføring fra disse, er ansett som den viktigste smitteveien for influensa. Det er derfor viktig å hindre at ville fugler oppsøker fjørfeanlegg på grunn av lett tilgjengelig næring, slik som spill av kraftfôr, eggssøl eller døde fugler/dyr som ikke er tildekket. Videre er det viktig at om man har vært i kontakt med viltlevende fugler eller i miljø hvor slike fugler oppholder seg, ikke går inn til fjørfe før man har dusjet og skiftet klær. Sørg for å ha en velfungerende smittesluse ved inngang til fjørfeanlegg, med tilgang til besetningsegne sko og overtrekksklær og med muligheter for håndvask og desinfeksjon. Husk at smitteslusen skal brukes av alle.

Det er viktig å følge ekstra godt med på dødelighet, produksjon og vann- og fôrforbruk i fjørfebesetninger, spesielt i Rogaland, den nærmeste tiden. Det er viktig å oppdage eventuell smitte i fjørfebesetninger tidlig for hindre smitte til andre besetninger. Veterinærinstituttet anbefaler fortsatt å ha lav terskel for å varsle Mattilsynet og sende inn prøver for undersøkelse for HPAI ved forhøyet dødelighet i fjørfebesetninger.

Grim Rømo; fagansvarlig fjørfehelse